

Nørre Rævbak ved Østervrå

SPEJLET *ET TILBAGEBLIK*

Østervrå Lokallistoriske
Forening

Arne Poulsens beretning forsat fra sidste nummer

JUL i NR. RÆVBAK

Som jeg erindrer den.

Det første jeg erindrer om julen var, når der i december blev bagt. Mel blev købt i 10 og 50 kilo sække. Pebernødderne blev gemt i en melsæk og småkagerne blev gemt i dåser, som blev forseglet med papir påsmurt melklister for at undgå tyverier i utide. Det var som regel en forgæves kamp, idet Svend Erik altid fandt en løsning på at få dåserne åbnet, uden det kunne ses.

Det næste, der skulle ske, var, at julegrisen skulle slagtes. Den dag skulle der koges meget vand til at skolde grisen i, så børstene kunne skrubes af. Grisen blev hentet i grisestien under stort hyl og skrig, hvilket vi vel godt forstod. Den blev bundet og lagt på en stige over et stort kar. Blodet skulle jo bruges til blodpølse, og en spand var gjort klar til dette. Grisen blev stukket i halsen, og blodet flød ud i spanden, og et griseliv var endt. Tarmene blev taget ud og rensset til medisterpølse. Skinker blev sendt til røgning, så de kunne holde sig. Der blev lavet rullepølser og meget andet. Resten af kødet blev lagt i saltlage, så det kunne gemmes. Der blev også noget til et par ugifte piger, som havde børn.

Juletræet skulle hentes i skoven lige op til jul, da det skulle være frisk. Hele december måned havde vi lavet julestads i lange baner. Der var også livlig aktivitet med at lave gaver. Penge var der ikke mange af, så der var brug for kreativitet. Somme tider var resultatet tvivlsomt, men den gode vilje var der.

Den store dag var svær at vente på, men den kom jo 24 december var den store dag. Julen begyndte til frokost, hvor vi fik vendsysselsk grønlangkål med kold fedt flæsk og kogt nisseøl med sukker i. Jeg er dog ikke så sikker på, om alle børnene syntes, det var lækkert? Sidst på eftermiddagen skulle vi drenge hjælpe til med at jule i kostalden, medens julemiddagen blev tilberedt på et gammelt komfur opvarmet af træ og tørv. Belysningen var petroleumslamper. Der var ingen moderne hjælpemidler. I stuen blev der fyret godt i kakkelovnen.

Når dyrene var fodret og malket, kom vi mandfolk ind og skulle vaskes lidt. Dvs. lidt vand på hænder og i hovedet. Der var jo koldt i bryggerset, så der var ingen, der tog tøjet af. Efter nogle dage var der sorte rande på hals og arme dér, hvor vandet var nået til. Jeg tør slet

ikke tænke på, hvordan vi har lugtet? Det var bestemt ikke af parfume. Vi var jo selvfølgelig blevet badet før jul. Det foregik ved, at der blev kogt vand i gruekedel, og vandet blev hældt i en balje foran komfuret, hvor der var varmt. Derefter blev alle syv børn badet i det samme vand. Ih, hvor var det dejligt!

Julemiddagen blev indtaget i stuen. Som regel var tjenestekarl og pige med til middagen, men derefter gik de til deres hjem, som ofte var flere kilometer væk. Middagen bestod af flæskesteg og risalamande. Det sidste med mandel i. Mandelgaven var en marcipangris.

Efter middagen blev der taget af bordet og alle børn sendt ud for at vaske op, medens far og mor pyntede juletræet, og når lysene var tændt, klappede de i hænderne, og vi kom og så det flotte træ. Først skulle vi synge, men spændingen om, hvad der var under juletræet, var stor. Efter sangen fik vi en godtepose med pebernødder, lidt slik og et æble eller appelsin. Fra jeg var 9 til 15 år var der jo ikke noget, der hed importerede frugter.

Nu kunne gaveuddelingen starte. Fra far og mor var det som regel nyttige gaver, ting, som vi alligevel skulle have. Specielt husker jeg, at far havde lavet en trillebør til mig. Et andet år fik jeg et par luffer til at sætte på cykelstyret, så man kunne holde hænderne varme. En katastrofe var engang, Svend Erik havde lavet en lille barnevogn til Herdis. Den var tapetseret. Hendes kommentar var "Den er jeg ikke glad for," og så var den aften ødelagt for dem begge. Jeg husker, at der var gaver for 1 kr. til hver det år, jeg fik luffer. Juleaften sluttede med spil og læsning.

Mor læste " Under julelampens skær", som var standardgave til hende hvert år. Og de mindre børn faldt i søvn.

Juledag skulle vi op og lege med vore gaver og rundt og se, hvad nabobørn havde fået.

Ak og ve, i Hedegård havde de fået et Matadorspil, og derefter gik julen med matador med snyd og bedrag, udvandring fra spillet og start igen uafbrudt. Nabokonen Oda kaldte det et djævlespil, da det fik alt det onde op i os børn. Jeg kan dog ikke huske, at jeg snød. Til frokost gav det igen grønlangkål og fed flæsk og kogt hvidtøl med sukker i.

Meget af vores fritid om vinteren gik med leg i laden, hvor vi kunne lege gemme og springe fra loftet ned i en halmbunke.

Da vi blev 11-12 år fik gemmelegen en lidt anden betydning, fordi nu skulle vi gerne gemme os sammen med den pige, man kunne li. En stor begivenhed var årets juletræ i Husmandsforeningen, hvor vi kørte til i jumbe eller kane hvis der var sne. Der var tre km. til

hotellet, og når vi ankom, overtog staldkarlen hestene og sørgede for deres forplejning, medens vi andre gik om juletræ og legede forskellige lege. Ved 22.00 tiden måtte de voksne danse. Det var en stor aften. Der var også juletræ i Borgerforeningen; der kom de fine. Da vi blev 16-17 år, blev forventningen store frem til julebal 2 juledag.

Nytårsaften gik med at fjerne ting fra naboerne og gemme dette. Allerbedst var det hvis man kunne nuppe kaffekanden. Vi gik i store flokke, og blev vi fanget kunne vi blive smurt med skosværite i ansigt eller få stukket et kosteskaft gennem begge ærmer på frakken bag om ryggen, så man var ude af stand til at bevæge sig. Det endte dog næsten altid med saft og småkager. Det var jo en måde at få kontakt på til fælles glæde. Det var minder om julen i tiden 1935 - 1945.

MIN FØRSTE JUL HJEMMEFRA

Der bringes så mange beretninger om juleoplevelser, så hvorfor skulle jeg holde mig tilbage med mine oplevelser juleaften 1954. Den 22-23 December. Lastningen kommer igang efter strejken og vi får ordre til afgang den 24/12 kl. 1700, dvs. min første sejltur skulle være juleaften, men vi håbede at lastningen ville blive forsinket, så vi kunne holde jul i sømandskirken.

JULEAFTEN

24 December. Afgangen skal være kl 1700, som er sidste mulighed for at komme ud pga. tidevand, som varierer 6 meter mellem høj og lavvande. Kl 1700 kaster vi fortøjning med kurs mod Antwerpen, og jeg var meget spændt på forløbet. Kl 1800 åbnes for radiokommunikation. Vi måtte ikke bruge radioanlægget i havn dengang.

Vi modtager nu den triste melding: GERDA TOFT er sunket i Nordsøen, oven ikøbet i det farvand, vi skulle igennem. 29 mand var druknet.

INGER TOFT var kun to måneder gammel i rederiets tjeneste, og da man overtog dette, skib tog man halvdelen af GERDA TOFTS besætning og flyttede dem til INGER TOFT og suplerede begge besætninger op med nye folk. Der var således mange, der havde mistet deres venner, hvilket gjorde min første jul udenfor hjemmet til en tragisk jul.

Som ny maskinmester tror man, at der bliver holdt øje med en, men tværtimod får jeg besked på at tage vagten i maskinen, medens de andre spiste julegås med drikke til. Sorgen over de mistede venner skulle druknes. Jeg fik dog mad. Kl 2230 skulle vi skifte lods i den

engelske kanal og jeg skulle stoppe maskinen. Det kunne jeg finde ud af, men når maskinen stoppes stiger, trykket på dampkedler, og fyrbøder slukker nogle brændere på fyret. Trykket steg og steg, og jeg løb ud på fyrpladsen for at skælde fyrbøderen ud, men han var listet afsted efter ØL. Jeg klarede tingene, men det var en hård start. Natten igennem var jeg på vagt, medens de andre festede/sørgede over de druknede.

Vi skiftede lods tre gange om natten, og med en ny mester i maskinen var det en risikabel sejlads. 25 December. kl. 1500 går vi til kaj i Antwerpen. Jeg var i maskinen i 24 timer og fik fri til lidt søvn, før vi skulle til julefest i Sømmandskirken, og derefter gik vi i byen. Det varede til kl.0500. Og så sov jeg et par dage.

28 december afgang til La Pattice i Biscayabugten, hvor vi holdt nytårsaftnen og hentede 150 tons cognac. Nu begyndte hverdagen med vagter, måltider, overtid og søvn. Udover min vagtplan var jeg ansvarlig for dampkedlerne og hele elinstalationen. Men jeg måtte ofte stå for reparationer i maskinrummet, som var anden mesters område. Han drak sig fuld, når der var problemer og blev på sit værelse. Han blev fyret på turen, efter jeg var rejst hjem. Min uddannelse på Frederikshavns Værft viste sig at være guld værd i det daglige arbejde. Det var megen druk ombord, som anden styrmand og jeg aldrig deltog i. Det blev derfor et slogan ombord, at de kunne bare drikke for anden styrmand og jeg ville sørge for at vi kom til næste havn.

Vi sejlede i liniefart, dvs. vi anløb bestemte havne. Jeg var i følgende havne: Antwerpen, Dunkirk, Le Havre, Rouen, Brest, Terneuzen, La Palice, Algier, Oran, Palermo, Valleta på Malta, Piræus, Izmir, Istanbul, Iskenderun, Latakie, Beirut, Alexandria, Port Said og Cypern.

Vi sejlede med næsten alt muligt. Huder, jordnødder, rosiner, figner, dadler, rør, lastbiler, byggematerialer, mel, cognak, kobbererts og meget andet.

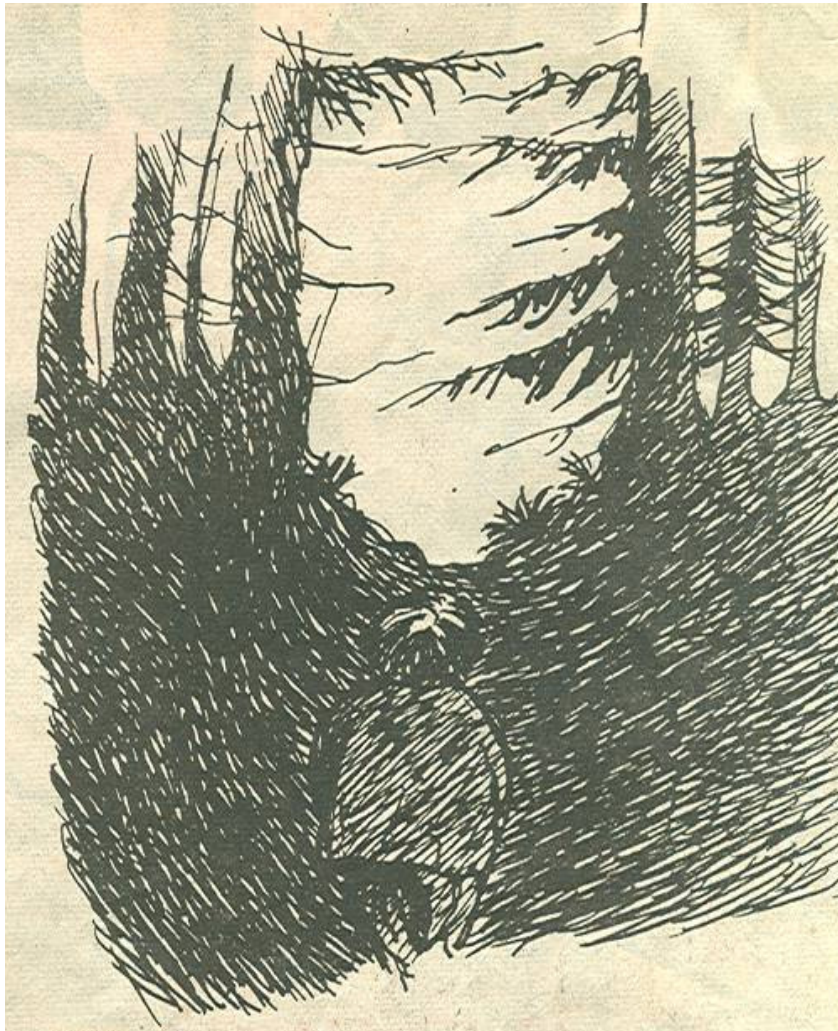
1954-55 Afmønstring af Inger Toft:

Den 24 juli 1955 var min sidste dag på Inger Toft S/S, og da skibet skulle sejle samme dag, skulle andenmesters kone følge mig til toget i Brest i Frankrig. Jeg inviterede på et par drinks på vej til banegården og skulle rigtig vise mit franske og bestilte: deux biere! Det betød to øl, men tjeneren kom nok så fint med to dubonnet, som er en aperitif drink. Han forstod nok ikke fransk. Jeg forklarede fejltagelsen og aftalte, at vi fik to øl bagefter, men da vi bestilte næste omgang, kom han med det samme. Vi drog videre til

banegården, og der dukkede hele besætningen fra Inger Toft op, fordi afsejlingen var blevet udsat, så jeg fik et festligt farvel. I toget kom jeg i kupé med en franskmand og han hev omgående en flaske vin frem og trak proppen op og tilbød, at jeg skulle drikke først, da jeg var gæst. Vi havde et par festlige timer, inden vi lagde os til at sove, for vi skulle køre hele natten til Paris. Det var et lokalt tog, og ud på natten blev vi vækket ved, at bondekonerne kom ind i kupeen med kasser med høns i, der skulle sælges på et marked i Paris. Ved ankomsten til Paris, inviterede jeg min rejsefælle på morgenmad, hvor vi fik de traditionelle croissanter, avec buerre, med smør. Jeg tilbragte hele dagen i Paris og skulle om aftenen med nattog til København.

Togrejsen tog 24 timer, og da der ingen plads var på 2. klasse, blev jeg opgraderet til 1. klasse, og kom i kupé med en svensk flyverløjtnant og hans kone. Der skulle vi så også sove, men da piloten var ret kraftig, foreslog han, at jeg skulle sove på et ene sæde med hans kone og han på det andet, det var modigt gjort af ham. Da min afrejse fra Frankrig var blevet forsinket i 3 uger, måtte jeg aflyse en tur til England, hvor jeg skulle have besøgt en veninde. Hun blev selvfølgelig skuffet og afbrød forbindelsen med mig, så jeg tog hjem og holdt ferie i Rævbak.

Slut på Arne Poulsens beretning

Vendsyssel Tidendes kronik søndag den 11. maj 1980

Min Hulvej

Af
Knud Holst, forfatter. Løkken

Jeg fandt en tegning forleden, en gammel tegning, som jeg har moret mig med at lave for en snes år siden. Den forestiller åbenbart et meget lille menneske i udkanten af en granskov, der godt kunne se

ud til at være meget større uden for billedet.

Jeg ved godt hvad det er. Jeg havde næsten glemt det. Det er mig selv som skovpusling på vej hjem op gennem hulvejen hjemme i Østvendsyssel. Jeg har vel været en fem år.

Vejen var en rigtig gammeldags hulvej med sandskrænter og dyb som et flodleje — syntes man dengang. Den var nok heller ikke nær så lang som man bilder sig ind. Jeg vil alligevel skyde på at den var en kilometers penge. Måske nok en lille kilometer, men alligevel. Rundt om var der ganske rigtigt skov, jeg syntes en stor skov, men det passer måske heller ikke.

Vejen gik ned til "gården". Det var en dejlig gård, der ligger der endnu og der boede i en spændende og gæstfri familie, Søster og Hans Nejsum. Gården hed Store Nejsum. Den lå næsten i et hul, men var både smuk og moderne. Og fuld af meget liv. Vi selv boede oven for bakken i et daglejerhus der hørte til gården, lige i kanten af den »rigtige" skov, der var stor — Millerskoven, mellem Østervrå og Brønden. Nu går der en moderne vej lige igennem. Dengang gik der en smal og stejl sti ned i den. Dernede hentede vi vand i en naturkilde, der var sat en trækiste omkring. Det var godt vand, men det var lidt besværligt at slæbe vandet op derfra i to spande, som blev båret i et åg. Om vinteren skred man på stien. Min mor faldt nogen gange, lige når hun var nået op og så kunne hun begynde forfra. Men historien om Millerskoven er en anden historie, som jeg har skrevet brudstykker af, f. eks. i novellesamlingen "Min bedstefars nat".

Hulvejen var "min vej". Jeg gik næsten hver dag ned til gården. Der var Anders og Alfred, to af drengene. Dem legede jeg med eller vi fandt på fantasifulde ting, byggede huse - det var de gode til der på stedet, og det var rigtige huse, ikke noget pullerværk. De var håndsnilde og Anders blev da også tømrer og siden ingeniør. En overgang havde de en hel minigård med en kalv og nogen høns i. Eller vi fik lov til at gå op på loftet, der var stort og hvor der var de utroligste ting, f. eks. en hel del nøje udførte landbrugsmaskiner — et tærskværk, en rensemaskine, en transportør og den slags, fint bygget og de virkede. Dem havde en onkel vist lavet. Men ellers kunne de selv. Jeg kunne bare fortælle historier og det gjorde jeg så. Der var også en søster, Elna, som jeg overvejede om jeg skulle forelske mig i, men hun ville ikke med til Kina, så det opgav jeg. Jeg ville nemlig til Kina med tiden. Men det er vel det sædvanlige — kvinder er så egensindige.

Gården var helt indiskutabelt verdens midtpunkt. Der var en stor gammel have til og en masse spændende natur udenom. Der løb en å lidt derfra, hvor vi helst ikke måtte gå, men det gjorde vi

selvfølgelig. Der stod et vildt æbletræ og var lidt livsfarligt. Der var også en dam med en lille ø og en bæk med en hævert der stod og slog som et levende hjerte. Og ellers bakker og skove og marker og alt hvad man kunne ønske sig.

Jeg kom altid for sent hjem og så måtte jeg jo op gennem hulvejen i mørkningen. Det gjorde ikke noget. Vi troede jo på de højere og gode magter der holdt hånden over en. Jeg kunne ét vers af "Ingen er så tryk i fare" og det fik hele armen, hvis der var lovlig mørkt. Det holdt brokken væk og hvad der ellers gik og snusede og puslede rundt om. Der var altid en masse lyde. Et træ der knagede, en fugl der kraslede, en ræv der luskede rundt, et rådyr der pirkede inde i krattet. Det eneste man havde grund til at være lidt nervøs ved var brokken, grævlingen der gik her og havde jaget en „bette karl" hjem fra pløjningen en dag, hvor han var kommet til at gå hvor den plejede at færdes. Trolde og hekse troede vi sjovt nok ikke på, selvom vi fik mange historier fortalt om dem. Min mor var en fantastisk eventyrfortæller og har holdt mange "mørkningstimer" foran kakkelovnen, der stod og lyste med små vinduer af marieglas. Min far læste H. C. Andersen højt om aftenen og mange blodige historier fra „Foska-bøgerne", men man var altid tryk ved det hele, fordi man kendte naturen, var fortrolig med den og aldrig var bange for at blive væk.

Der var en overgang hvor jeg var lidt bange alligevel. Det var fordi der gik en vædder og skulede på en mark. Væddere var ikke til at spøge med. Det havde jeg i min endnu tidligere ungdom oplevet. Mine forældre var fodermesterfolk på en anden gård. Jeg har nok været to år. Huset blev belejret af en flok får der var sluppet ud og der var en vædder i spidsen. Den havde sat sig i hovedet at den ville ind og brasede løs på yderdøren. Jeg tror nok min far kom og reddede os. Siden var der et større vædderslagsmål oven for St. Nejsum, hvor to væddere var brækket ind til hinanden og indledte en duel, der endte med at den ene døde.

Væddere var farlige. Derfor havde jeg taget min fars hammer i bæltet som en anden lille Thor og det var galt nok, for var der noget man ikke rørte var det hans værktøj. Men han forstod det vist godt. Og jeg slap gennem hulvejen uden at komme i direkte kamp.

Hulvejen var spændende. Om sommeren kom der små kryb ud af skrænterne eller der dannedes fine mønstre af rust og andet interessant. Myrer byggede forunderlige bjergbyer i stor højde.

Firben smuttede op og ned og der var en masse sommerfugle. Og så var der vistnok en mår en overgang der havde hule der. Det troede vi da i hvert fald og stak en pind i hullet og kunne næsten mærke at den bed i den.

Det var også her i en varm niche i brinken vi førte mange teologiske

diskussioner. Vi gik i søndagsskole i Skæve og hørte hver dag købmand Jensen udlægge teksten og var i øvrigt med til mange aftenmøder, for det havde børn godt af. Hvor godt vi havde af de mer dystre helvedesprædikener i de intense missionsuger, ved jeg nu ikke. Men så kom der alligevel altid et eller andet „for børnene“, en spændende historie fra Canada eller fra „missionsmarken“. Ydre Missions risikable virke i fjerne lande, hvor de blev reddet fra krokodiller og menneskeædere i sidste øjeblik. Der var såmænd skrækromantik og anden gru nok, men vi vidste jo at i sidste ende var Gud parat med en frelsende hånd.

Det hele var spændende nok i sig selv og hvad vi ikke havde hørt af eventyr og spændingsberetninger, fandt vi selv på. Og ellers var der jo krigen uden om os, og der var masser af tyskere over det hele, men det var vi vistnok for små til at forstå så meget af dengang. De var der bare og var farlige.

Om efteråret var hulvejen en lang mørk tunnel, men med høj himmel over. Man gik dernede i bunden og kunne selv finde vej, fordi fødderne kendte det hele udenad, mens man kiggede op. I det sene efterår stod stjernerne klare allerede ved malketid. Om vinteren gik jeg der vist ikke alene.

Hulvejen var en god forbindelse mellem verdenerne og en tunnel midt i stor og kriblende natur. Man kan beklage at folks børn i dag nok ikke kommer til at opleve så nært et naturforhold. For os var det ikke engang ”natur“. Det var verden. Al skabning.

Nu hører naturen ind under fritidsloven.

Og dér er ingen rigtig tryk i fare.

Slut

Østervrå 1966

Notits i avisen

47.785 kr. opsparet i ” Julens Glæde ”

Ved generalforsamlingen i ”Julens glæde” i aftes oplyste formanden, bagermester Frede Pedersen, at der til jul blev udbetalt 47.785 kr. til 205 sparere.

Kassereren, Martin Nielsen, oplæste regnskabet, der balancerer med 49.902 kr. og viser en kassebeholdning paa 685 kr.

Alle valg til bestyrelsen, var genvalg.

Pens. Postbud Juel Jespersen, der genantoges som opkræver, begynder opkrævningen tirsdag den 25. januar.

Nord for de fleste,
tættere på

Der findes én bank, som brænder for Vendsyssel og vendelboerne
- Nordjyske Bank.

Vi har andet og mere end penge i hovedet - for os handler det om
nærhed og nærvær.

 Nordjyske Bank

Foreningens Bestyrelse :

Vivi Dybdahl, Kolonihavevej, 9750 Østervrå

Tlf 98 95 13 57

Karen Baier, Højlundsvej 34, 9750 Østervrå

Tlf 98 95 10 02

Niels Urth, Møllergaardsvej, 9750 Østervrå

Tlf 98 95 10 86

Villy Sørensen, Friggsvej 18, 9800 Hjørring

Tlf 96 23 01 65

Erik Wulff Sørensen, Søndergårdvej 18, 9750 Østervrå

Tlf 98 95 12 87